

Spørgsmålet om ^{hvortil} Moral og Religion har 2 forskellige Kilder eller om de er oprungne af samme Kilde har bekhjæftiget mange Filosofer og det er også det Spørgsmål Henri Bergson søger et svar på i sin sidste bog. Hvor det gælder et Spørgsmål af denne Art vil en filosof personlige Indsættelse spille en vis Rolle og Bergsons har været kritiseret for at hans halvreligiøse Intuition har sat Præg på hans Tankestrømning. Begrebet "Élan vital" som han etablerede har hans Kolleger ikke kunnet anerkende som et filosofisk ^{unontologisk} Begreb, men det forhindrer ikke at Bergsons Tanke har vakt megen Opmærksomhed og til Tider har vakt betydelig Anerkendelse. Den Problematik vi møder hos ^{Bergson} ~~ham~~ fortæller sig for mig som meget interessant. Med den intuitive Forbindelse mellem Moral og Religion som Udgangspunkt stiller han det Spørgsmål om man ikke her står overfor en Uviklingsproces fra Instinkt til Intelligens. Det er almindelig anerkendt at Naturlovenes Hovedformål ~~for sig~~ ^{er} ~~for sig~~ som Arternes Bevarelse. De Loves som Individerne i et Insektensamfund instinktmæssigt efterlever er uopgiveselig nødvendig for Samfundets Bestaan. Naturen har her etableret en social Orden ~~hvor~~ ^{for} Eukalyptidvorders Instinkt, hvor Subordination og Coordination er ^{ikke} livgivende ^{og uforvarende} og Direkterer for hvert enkelt Individ som for deres Samfund.

Det kan også observeres at Instinktet hos det

enkelt Individ i et økøt Samfund er indstillet på
 Bevarelse og det Individet selv slik at det kan
 beskytte sig mod Fæer og også tilvælgerende
 brette Valg hvor det gjælder gjenstige og usædvanlige
 Forhold i Forbindelse med Næring og Forplantning.
 Det fortæller sig ofte for os som om deres Instinkter
 leilighedsvis overskider grænsen mellem Instinkt
 og Intelligens. På den anden Side vil der
 hos Mennesker forekomme Tænder og Adfærd som
 det falder os naturligt å betegne som Udtryk
 for Instinkt. Det synes derfor virkelig at
 der indees vor Livsform regnes med begge disse
 Impulser, Instinkt og Intelligens og vi regner
 selv med å representere det høieste Udviklingstrin
 blandt Naturens retallige Livsformer. Vi kan følge
 Udviklingen af disse Impulser og vi sætter et
 Skille mellem dem men vi kan ikke benækte
 at der ved det Grænseshille vi sætter kan
 forekomme Tilfælde hvor de 2 Impulser
 griper over i hinanden. Dyrernes Instinkt
 synes å være retningbestemt mot Intelligens
 og Menneskets Intelligens synes å være
 retningbestemt mot det ~~best~~ ^{sædvanlige} Formål som
 Dyrernes Instinkt - Arternes Bevarelse.
 Naturens Lov er det på det fysiske Plan lige
 dommerende for Mennesket som for Dyr og det
 ligger da nær å sige at Hovedformålet er
 det samme for alle Livsformer.

Overgangen fra Instinkt til Intelligens indebærer
 nødvendigvis en Risiko. Medens Instinktet er

11

er ^{virkende} autonalisk Beskyttelse og Eukaltheidens del
~~er~~ Intelligens som Naturen selv forstærker i
Oversensstemmelse med sine Loves, er Intelligens
et Beskyttelsesmiddel ^{og} at Naturen ^{er} overladt
i det enkelte Individets Hænder. Det er dermed
blevt et Middel som kan misbrukes. Men
her mener Bergson at Naturen har tatt
sine Fødselsregler for å motvirke denne
Fare, ^{som trues} for Arbeids Bevarelse. Her er det Religionen
kommer ind som et Forsvarsmiddel mot
de opløsende Kræfter som Intelligens medfører.
Derfor melder der sig ved Overgangen fra Instinkt
til Intelligens en 3de Impuls - Bevægelse af
Troens Impuls.

Ifølge Bergson's Livsvisn stilles vi i Livet
overfor to Bevægelsesretninger - Gænderne af
Materiens. Gænderne er dynamisk - den
har Kraft og Vilje, og kjemper for Rettens
og Skjønnet gjennem og forbi Materien.

Materien er stoffmæssige Resten fra en
Skapelsesakt som engang har fundet sted
og som ifølge Naturens Lov er under
gradvis Undergang.

Moral og Religion er Gænderne Tærskelens hvide
Den bryder sig Veien mot de store Mål.
De har altid og vil altid skabe Uro og
Strid i Menneskenes Sind i sin Brytning med
Menneskenes Intelligens og Egevilje. ~~men~~
desse Impulser. Men uden disse Impulser
vil Mennesker ikke nå utover de dyrelignende

små lirkkede Samfund og nå frem til et aabent
Samfund med et verdensomfattende Broderskab mellem
Menneske, som han tror er det store Fremtidsmaal for
den menneskelige Livsform.

Hvis Bergson har Ret i sin Grundtanke - at al Udvikling på
Jorden er retningbestemt - melder der sig mange Problemer
og nærgaaende Spørgsmål til kognition og Bevarelse af
vores Livsforms Intelligens og Abstraktionssevne.

Hvis et verdensomfattende Broderskab mellem alle som
omfattes af den biologiske Betegnelse "Menneske" er det
Ljære mere virkelige Formål med al Udvikling vil
Etkjenningen af et sådant Mål påtvinge os en Overvurdering
af meget som vi idag både forstaaemæssig og følelsesmæssig
holder høit i Ære som Resultater af en Udvikling.

Jeg rikter her specielt til Nationalismen som i de
siste 200 Aar har præget Udviklingen af alle mellem-
menneskelige Forhold. Menneskeheten er idag opdelt
i mange nationalt afgrænsede Samfund med indbyrdes
ovvirkende Sprog og Ideologier. Vi vet hvordan denne
Udvikling har foregaaet over Slægt-Stamme-Folk-Nation
men på vorre Stadium i Udviklingen er det vanskeligt
å overhøve en videre Udvikling fra Nationer til en
Menneskehed - de mange dyrelignende lirkkede Samfundes
Overgang til et verdensomfattende Menneskesamfund.

Vi vet hvor dybe Røtter Nationalismen har i
vort eget Sind og vi vet at Røttene er lige dybe
inden andre Nationer. Nationalismen er betydningsfuld
idag den største Hindring for den Retning i Udviklingen
som Bergson tror på. Den forekommer dog i vor Tid
være Anvisere som peger i ^{denne} Retning.

Vi har Verdenssocialismen og "En Verden" Bevægelsen
 og vi har flere varierende Fødsler hvor det gjælder
 å nå frem til et fælles Sprog for alle Mennesker.
 I enkelte Menneskers Sind lever og så denne Kæmpeskræft
 som et Ideal: "Fred på Jorden - og i Mennesker Guds Villeshed"
 (eller Internationalt Venstreskab i Rotary's Klædeboord.)
 La' os se tilbage på Uviklingen hithil. For å
 undersøge i hvilken Udbredning Realiteter og
 Abstraktioner har medvirket til Uviklingens Retning.
 Ved Krig er nationale Grænser blitt utbrøket
 og forskjellige Folkeslag søkt samlet til et Samfund.
 I Alexander den store's Rike førte dette til en
 Sammenblanding av menneskelige Abstraktioner.
 Alexander var Henotheist d.v.s. han var religiøst
 tolerant og indlemmet de overvundne Folkes Guder
 i sit eget Pantheon. Denne religiøse Toleranse
 førte til et Fellesskap mellom folkene i Abstraktioner,
 som forberedte Grunden for senere Fellesskapsfølelse
 på dette Område i det efterfølgende Romerike og
 gjorde det mulig for Ideologi og Religion å vinne
 Gehør over alle nationale Grænser.
 Dette gjorde det mulig for en Religion å vinne frem
 til selv å bli en Stormakt over Menneskers Sind
 uansett nationale Grænser.
 Krig var en Realitet men den kjente her et
 abstrakt Formål. De verdenslige Stormakter så
 til fremme men Fællesskapet på Abstraktionens
 Område blev stående. Vold og Brutalitet kjente
 som Plagjenn for Abstraktionens Veie og Retning.
 Sverdet åpnet Veie for Ordet og naar Sverdet falt

bestod
blev

Ordet af Abstraktioner som Følelse for store og store Enheder i den Menneskehed.

I dag skaa Verden delt i 2 store Enheder og det er Abstraktioner som daaer Skille mellem dem. Det er ikke længer divergerende Forestillinger om det Transcendentale men om det materielle - om Samfundsadministrativ - som daaer Skillet. Diktatur eller Demokrati kalder vi de 2 Alternativer i daglig Tale og vi ser dem symbolisk Nooenes Ost og Vest.

At der ma' komme til et Opgjør mellem dem synes unødgaadeligt og med de Krigsmidler man idg saar over er Muligheden belastede for at det kan bli' et endeligt Opgjør som efterlader en eneste Enhed - en Verden - en levestat Menneskehed. Vi groesser ved Tanken pa' hvad en Enhed kan koste og vi groesser ved Tanken pa' at det muligvis kan bli' diktatorisk som seier.

For os er en fredelig Udvikling efter Folkernes og Nationernes egen Vilje den sympatiske og bedste Vei mod Enhed - men vi vet ikke om ikke Vold og Diktatur er en Snarvei som kan føre frem til samme Mal selv om det vil koste en eller flere Generations lidelser.

Den Udviklings Vei vi kan se tilbage pa' og som teoretisk har ført Menneskene nærmere Malat har vaert beslaegt med Krig og Vold. Retsbestemmelserne synes ikke a' ville la' sig sperre a' Menneskers Smak og Behag.

Norge blev ^{saaret af} kristnet for ^{ca.} 1000 Aar siden ved Vold og under den store Krossens locket overfor gjaldende Forestillinger og Abstraktioner. Vi kan vanskelig vurdere Behovet a' en verdensomfattende Autoritet med Makt og Evne til a' skause al Ufred mellem Nationer, Raser og Religioner og etablere en Verden af en Menneskehed.

Vi blænder os af viden tilbage for den Vold som
 kan være det eneste Middel som fører frem til
 et slikt Mål, men vi kan ikke gøre os en Mening
 om det Resultat som vil forebygge om 1000 Aar.

Vi kan hverken kontrollere Regeringsbestemmelser eller
 de Midler den behøver sig af. Den Rolle som er
 tildeelt de skiftende Generationer er Rollen som
 Tilskuere til enkelte livsbetonte Træk i et
 kosmisk Drama hvis Besyndelse af Arstier
 vi ikke kjenner.